

Eczacılık ve ilaç ile tedavinin tarihi

Reçete ve doz hesapları

Prof. Dr. Ayşegül Karataş

Reçete hazırlarken eczacının görevi

- ◆ Hekime ilaç danışmanlığı yapmak
- ◆ İlacı hekimin istediği formüle göre
- ◆ Bilgileri doğrultusunda en uygun şekilde
- ◆ Etken madde miktarını değiştirmeden
- ◆ Hasta tarafından kolay kullanılacak şekilde hazırlamaktır

Reçete hazırlarken nelere dikkat edilmelidir

- ◆ Eczacı tarafından reçete dikkatle okunmalıdır. Reçetede yazan miktarlardan ve maddelerden emin olunmalıdır
- ◆ Reçete kapsamında hesaplamalar varsa dikkatle ve titizlikle yapılmalıdır
- ◆ Terazinin doğru çalıştığından emin olunmalıdır. Kullanılan ağırlıklar dikkatle okunarak birkaç defa kontrol edilmelidir

- ◆ Oral yolla verilen reçetelerde maksimum dozu aşıp aşımadığı kontrol edilmelidir.
- ◆ Maksimum doz aşıldığı takdirde,
 - * Durum doktor tarafından düzeltilecek ya da
 - * Doktordan imzalı onayı alınacak
- ◆ Reçetede yer alan diğer etken maddeler ve yardımcı maddeler arasında bir geçimsizlik olup olmadığına bakılmalıdır.
- ◆ İlacı hazırlamak için en iyi yöntem ve ambalaj Őekli d ş n lmelidir.
- ◆ Reçetede bir uyarı varsa etiket üzerine mutlaka yazılmalıdır.  rn. “kullanmadan önce çalkalayınız” gibi
- ◆ Reçetede “tekrar edilemez” (non repetatur) kaydı varsa yalnız bir defa yapılır

Eczacılıkta kullanılan ölçü sistemleri

1) Metrik sistem

2) Ortak sistem (Apothecary ve Avoirdupois)

Apothecary ve metrik sistem maddelerin tartılmasında ve ölçülmesinde kullanılır.

Avoirdupois toptan madde alımı ve satımında kullanılmaktadır

- ◆ **Apothecary:** Eskiden ilaçları hazırlayan dağıtan medikal profesyonellere şimdilerde bu rolü oynayan yani eczanelere verilen bir addır. Bu sistem ise bitki ve diğer doğal kaynakları tıbbın gelişimi için ölçüm aracı olarak kullanmıştır.
- ◆ Bu sistem sadece hacim ve ağırlık ölçüsüdür. Uzunluk ölçmekte kullanılmaz.
- ◆ **Minim,** en temel hacim ölçüsüdür. Yaklaşık olartak bir damla suya eşdeğerdir.
- ◆ **Grain,** ise bir buğday tanesinin ağırlığına eşdeğerdir.

◆ **Avoirdupois system:** Pound üzerine dayalı bir ağırlık (kütle) birimidir. Günümüzde ABD, Kanada İrlanda İngiltere ve bazı kolonilerde kullanılmaktadır.

◆ Pound ve ounce en yaygın kullanılanlarıdır. Bu iki sistemde bazı birimler farklı yer almaktadır.

Uzunluk ölçülerinin Anglo-Amerikan birimlerine göre eşdeğerleri

1 metre	= 39.4 inç
1 inç (inch)	= 2.54 cm
1 ayak (foot)	= 30.48 cm
1 yarda (yard)	= 91.44 cm
1 mil	= 1609.35 m
1 deniz mili	= 1852 m

Hacim ölçülerinin Apothecary sisteme göre eşdeğerleri

60 minim	= 1 fluidrachm
8 fluidrachm	= 1 fluidounce
16 fluidounce (fl.oz.)	= 1 pint
2 pint (pt.)	= 1 quart
4 quart (qt.)	= 1 gallon (gal.)

Ekivalan değerler:	1 ml = 16.2 minim	1 gal. = 4.546 L (İngiliz)
	1 fl.oz. = 29.6 ml	1 gal. = 3.785 L (Amerikan)
	1 pt. = 473 ml	
	1 qt. = 960 ml	

Ağırlık ölçülerinin
Apothecaries sisteme göre eşdeğerleri

20 grain (gr.) = 1 scruple
3 scruple = 1 dram
8 dram = 1 ounce
12 ounce (5760 gr.) = 1 pound

Avoirdupois sisteme göre ağırlık birimleri

437.5 grain = 1 ounce (oz.)
16 ounce (7000 grain) = 1 pound (lb.) (#)

Ekivalan değerler: Avoirdupois

1 g = 15.4 gr.
1 kg = 2.2 lb. (avoir)
1 gr. = 0.065 g veya 65 mg
1 lb. = 454 g
1 oz = 28.4 g

ilaç verilirken kullanılan bazı ölçü miktarları

◆ **Damla**

Standart damlalık (iyi kalite camdan yapılmış ucunun dış çapı 3 mm ve iç çapı 0.6 mm)

- 15°C'de damlatılan suyun 20 damlası 1 g (1 ml)
- 36 damla tarçın esansı 1 g
- 51 damla nane esansı 1 g

◆ Pratikte suda çözünmüş ilaçların 20–25 damlası 1ml

◆ Çözücü alkol ise 50–60 damlası 1 g

Yaklaşık ölçü araçları

- ◆ Çay kaşığı 5mL
- ◆ Tatlı kaşığı 10 mL
- ◆ Çorba kaşığı 15 mL
- ◆ Çay bardağı 120 mL
- ◆ Su bardağı 150- 240 mL